

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการติดตาม และประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา พบปัญหาที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข พัฒนาและสานต่อ สรุปได้ว่าในด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา พบว่า มีสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานที่ยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ประเมิน ของ สมศ. จากการประเมินรอบแรก ถึงร้อยละ 65 จากสถานศึกษาที่มีกว่าสามหมื่นแห่งทั่วประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็น โรงเรียนขนาดเล็กในชนบทในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในส่วนเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน พบว่าสัมฤทธิ์ผลในวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ร้อยละ 50 ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาและอุดมศึกษามีความสามารถและสมรรถนะยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้และขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น อย่างไรก็ตามในการประเมินรอบสองของ สมศ. พบว่าสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวน 22,425 แห่ง มีถึงร้อยละ 79.7 ที่ได้มาตรฐาน และร้อยละ 20.3 ที่ต้องได้รับการพัฒนา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552. 5-6)

จากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ผ่านมา การศึกษาวิจัยทิศทางการศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาไทยในอนาคต ทั้งการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร พลังงานและสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเคลื่อนย้ายคน เงิน เทคโนโลยี ข้อมูล ข่าวสารและความรู้อย่างเสรี เป็นต้น จึงกำหนดหลักการและกรอบแนวคิด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองบนฐานของหลักการและแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ดังนี้ หลักการและกรอบแนวคิด เน้นการปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้ และเสนอกลไกที่จะก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ไม่ใช่ส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบ และพิจารณากระบวนการศึกษาและเรียนรู้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการพัฒนาประเทศ ซึ่งต้องเชื่อมโยงการพัฒนาระบบอื่น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เกษตรกรรม สาธารณสุข

การจ้างงาน เป็นต้น ระบบการศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ที่สำคัญ คือ ครู หลักสูตร สถานศึกษา และกระบวนการสร้างและถ่ายทอดความรู้ ประเด็นสำคัญที่สุดในการปฏิรูประบบ การศึกษานี้ คือ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า ปัจจัยสำคัญอื่นๆ คือ ระบบการบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาลมีการกระจายอำนาจและทรัพยากรสู่ท้องถิ่น การเพิ่ม โอกาสทางการศึกษามีสัมฤทธิ์ผลสำหรับผู้เรียนทั่วประเทศ ทั้งในเมืองและชนบท ทั้งที่มีฐานะ ดีและยากจน ระบบการเรียนรู้ คือ ระบบที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความสามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และมีคุณธรรม นำความรู้โดยอาจอยู่ในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา และมีปัจจัยและเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเต็มตามศักยภาพ ทั้งที่มาจากระบบ การศึกษาปกติและจากนอกระบบ เช่น สื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ทุกแห่งและทุก เวลา ประเด็นสำคัญในการปฏิรูประบบการเรียนรู้ คือ การเน้นความสำคัญของปัจจัยที่ เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ นับตั้งแต่ครู ผู้ปกครอง ชุมชนบุคคลตัวอย่าง สื่อมวลชน รวมถึงสื่อ การเรียนการสอนและเทคโนโลยี เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552. 9–11)

จากการศึกษาข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ประกอบกับได้ศึกษา รายงานการติดตามประเมินผล 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 พบ ประเด็นที่น่าสนใจและมีความสอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและ การเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2552 ส่วนที่ 3 บทที่ 1/4) สถานการณ์โดยรวม การพัฒนาด้านสติปัญญาและความรู้เพิ่มขึ้นในด้านปริมาณ โดยจำนวนเด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียนมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในทุกระดับชั้น จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ของคนไทยเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องจาก 7.6 ปี ในปี 2549 เป็น 7.7 ปี ในปี 2550 และ 7.9 ปี ในปี 2551 ส่วนคุณภาพการศึกษายังต้องเร่งปรับปรุง เพราะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักในทุก ระดับชั้นมีคะแนนเฉลี่ยในปี 2551 เพียง 39.20 คะแนนต่ำกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 55เยาวชนไทยมีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น แต่ยังขาด ภูมิคุ้มกันด้านคุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งเป็นผลของการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ให้เจริญก้าวหน้าจนภาคสังคมพัฒนาตามไม่ทัน รวมทั้งการเปิดประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรมข้ามชาติอย่างกว้างขวาง นำไปสู่ปัญหาทางสังคม

มากมาย โดยเฉพาะเยาวชนไทยที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ไม่สามารถปรับตัวรับสถานการณ์ได้อย่างเข้มแข็งและมีสติ ความสามารถในการคิดเป็นทำเป็น และการเรียนรู้ตลอดชีวิตดีขึ้น ประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่จบการศึกษาภาคบังคับ หรือมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า ซึ่งเป็นระดับที่สามารถอ่าน เขียน คิด วิเคราะห์ และคำนวณ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 41.29 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 42.54 ในปี 2550 และใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นถึง 2 เท่าจาก 3.5 ล้านคนในปี 2544 เพิ่มขึ้นเป็น 8.5 ล้านคนในปี 2549 และเพิ่มขึ้นเป็น 9.3 ล้านคนในปี 2550 อย่างไรก็ตามนิสัยรักการอ่านของคนไทยยังต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านอยู่มาก ผลการสำรวจของสมาคมผู้พิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือ เมื่อตุลาคม 2550 พบว่า คนไทยอ่านหนังสือเพียงปีละ 2 เล่ม และใช้เงินซื้อหนังสือเฉลี่ยเพียงปีละ 260 บาท ในขณะที่สิงคโปร์อ่านหนังสือปีละ 45 เล่ม และเวียดนาม 60 เล่ม

ในขณะที่ ผลการวิจัยของโครงการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชน 2549-2550 (Child Watch) พบว่าเด็กไทยที่อ่านหนังสือมีเพียงร้อยละ 27 ของจำนวนเด็กทั้งหมด และอ่านหนังสือในปริมาณน้อย แต่ใช้เวลาเกือบหนึ่งในสามของแต่ละวัน (ไม่ต่ำกว่า 7 ชั่วโมง) ไปกับการเล่นเกมส์ การใช้คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ และดูโทรทัศน์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีแนวโน้มดีขึ้นตามผลการสอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย อังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยเฉลี่ยจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 37.64 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 38.98 และร้อยละ 39.20 ในปี 2550 – 2551 โดยระดับประถมศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 39.82 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 44.03 ในปี 2551 ในขณะที่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย คะแนนอยู่ที่ร้อยละ 36-37 ซึ่งใกล้เคียงกับปี 2549 อย่างไรก็ตามการพัฒนาคุณภาพการศึกษายังต่ำกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่กำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ที่ร้อยละ 55 ที่ค่อนข้างมาก นอกจากนี้ยังพบว่า การศึกษายังไม่สามารถปูพื้นฐานให้เด็กไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พร้อมมีส่วนร่วมในการสร้างสังคม การประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development : OECD) ภายใต้อาณาเขตประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Program for International Student Assessment : PISA) เพื่อวัดว่านักเรียนได้รับการศึกษาในระดับที่สามารถปูรากฐานการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และร่วมสร้างสังคมได้นั้น ในปี 2549 พบว่าเด็กนักเรียนไทยมีค่าเฉลี่ยคะแนนการอ่าน คะแนนคณิตศาสตร์ และคะแนนวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ที่กำหนดไว้ 500 ในขณะที่

ที่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น และจีนมีผลการประเมินความรู้ที่อยู่ในระดับสูงกว่าไทย ซึ่งสะท้อนว่าเด็กไทยมีความพร้อมด้านความรู้ และทักษะที่เพียงพอที่จะเป็นฐานรากในการปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และเป็นฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง คู่ประเทศคู่แข่งทางเศรษฐกิจของไทยไม่ได้

จากข้อมูลในรายงานการติดตามประเมินผล 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ยังได้รายงานถึงผลการดำเนินงานที่สำคัญ ด้านการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน ได้แก่ การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ค้ำจุน อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึกสาธารณะ การสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม การพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้รองรับการแข่งขันของประเทศ เร่งสร้างกำลังคนที่มีความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ที่น่าไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ พัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการองค์ความรู้ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังได้สรุปประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไปว่า การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ในช่วงปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 นั้น ส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ยังคงมีประเด็นที่จะต้องให้ความสำคัญ บางประการที่การดำเนินงานมีแนวโน้มจะไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ได้แก่ การจัดการคุ้มครองทางสังคมให้เพียงพอเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คุณภาพการศึกษาที่ยังต่ำกว่าเป้าหมายมากและมีแนวโน้มลดลงโดยตลอด กำลังแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพมากขึ้น ปัญหาเสพติดที่เพิ่มขึ้น และแรงงานนอกระบบรวมทั้งผู้ด้อยโอกาสที่ยังคงไม่ได้รับการจัดสวัสดิการและบริการทางสังคมอย่างทั่วถึง ดังนั้น ประเด็นการพัฒนาที่ควรให้ความสำคัญในระยะต่อไป ประกอบด้วย เสริมความพร้อมของคนและระบบต่างๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมผู้สูงอายุเร่งปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาคบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เร่งเพิ่มผลิตภาพของแรงงานให้สูงขึ้นพัฒนาระบบเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคเชิงรุกดำเนินมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติดอย่างเข้มข้นขยายการจัดสวัสดิการและบริการทางสังคมให้ครอบคลุมผู้ด้อยโอกาส และแรงงานนอกระบบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. 2552. ส่วนที่ 3 บทที่ 1/27)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้กำหนดเป้าหมาย ไว้ในข้อเสนอการปฏิรูป การศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ดังนี้ ภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลักสามประการ คือ พัฒนาคุณภาพ และ มาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ และส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา โดยกำหนดประเด็นสำคัญ ของระบบการศึกษาและเรียนรู้ที่ต้องปฏิรูปอย่างเร่งด่วน ได้สี่ประการหลัก ดังนี้ 1) พัฒนา คุณภาพคนไทยยุคใหม่ 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่ง เรียนรู้ยุคใหม่ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพคนไทย ยุคใหม่ ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูป ไว้ 2 แนวทาง คือ 1) พัฒนาคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้ 2) ผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะและความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้ ได้กำหนดมาตรการที่ควรเร่งดำเนินการ ว่าข้อหนึ่งว่า พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาทุกระดับ/ ประเภทและสนับสนุนการ ประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อนำผลมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา. 2552 11 – 15)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็น เป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544) พร้อมกันนี้ ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทาง การศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น (สำนักนายกรัฐมนตรื. 2542)

จากการวิจัย และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในช่วงระยะ 6 ปีที่ผ่านมา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2546 ก., 2546 ข., 2548 ก., 2548 ข.; สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา. 2547; สำนักผู้ตรวจราชการและติดตามประเมินผล, 2548; สุวิมล ว่องวานิชและนงลักษณ์ วิรัชชัย. 2547) พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดดีหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษาทำให้ ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น และมีแนวคิดและหลักการในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบ

องค์รวมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังกล่าวยังได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษา และการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

ในช่วงเวลาที่ผ่านมาหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545 ได้เกิดกระแสความตื่นตัวของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และของหน่วยงานทางการศึกษาที่ใกล้ชิดกับสถานศึกษาโดยเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพของงานที่ปฏิบัติ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและการจัดบริการทางการศึกษาให้เหนือความคาดหวังของผู้รับบริการ หรือให้เป็นไปตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการศึกษาข้อมูล (Data) มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลเป็นสารสนเทศ (Information) แล้วนำไปตรวจสอบ เชื่อมโยง อภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนสามารถผลิตเป็นผลงานและองค์ความรู้มากมาย แต่ในการดำเนินงานเพื่อปฏิรูปหรือพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ยังขาดการรวมพลังของบุคลากรในการนำความรู้ ประสบการณ์และศักยภาพของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยน แบ่งปันและสร้างเป็นความรู้ที่สามารถนำไปทำหรือปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ การเข้าถึงและนำข้อมูลข่าวสารและความรู้ใหม่ๆ จากภายนอกองค์กรมาใช้เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการทำงานและการพัฒนาตนเองของบุคลากรและของสถานศึกษาก็ยังมีไม่มากนัก (สุวัฒน์ เงินจำ และคณะ. 2551 : 1)

การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทางด้านคุณภาพการศึกษานั้น จะต้องอาศัยเครื่องมือที่สามารถนำมาพัฒนาคนได้ ซึ่งในปัจจุบันกำลังอยู่ในกระแสสังคมที่เรียกว่า สังคมฐานความรู้ ในช่วงของการเป็นสังคมฐานความรู้ นั้น จะอาศัยปัจจัยขับเคลื่อน 3 ประการคือการตอบสนอง การสร้างความรู้ และการสังสมประสบการณ์ แต่เมื่อเข้าสู่สังคมฐานความรู้จะต่อยอดขับเคลื่อนสังคมฐานความรู้ด้วยความไว้วางใจ (Trusting) การใส่ใจ (Caring) การแบ่งปัน (Sharing) และความร่วมมือร่วมใจ (Collaborating) หากปรารถนาให้การดำรงอยู่ในสังคมฐานความรู้ดำเนินต่อไปอย่างมีความหมาย และมีความสุข จะต้องเพิ่มการมีคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปด้วย (สุวิทย์ เมษินทรีย์. 2550 : 3) และสังคมที่กล่าวถึงนี้มีแนวคิด

ที่ว่าความรู้เป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่ง การพัฒนาความรู้ใหม่เพื่อการแข่งขันและเสริมสร้างความเข้มแข็ง จึงเป็นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งของกระบวนการพัฒนา (อุไร ทองหัวไผ่. 2551 : 32) ซึ่งเครื่องมือที่กล่าวไปก่อนนี้ก็คือการจัดการความรู้

ดังนั้นความรู้จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในทุกขั้นตอนของชีวิตคนและเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในทุกองค์กร ดังนั้น สถานศึกษาจึงเป็นสถานที่ที่ทุกคนคาดหวังให้เป็นแหล่งที่สร้างความรู้และจัดการความรู้ที่สามารถจะเป็นแบบอย่างแก่บุคคล กลุ่มบุคคล รวมทั้งองค์กรอื่น ๆ ได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553 : 1) และในฐานะที่สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาจึงต้องมีหน้าที่ในการพัฒนาความรู้และมีรูปแบบของการจัดการความรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้สถานศึกษามีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วเหมาะสมกับสถานการณ์ สร้างวิสัยทัศน์และมีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาการศึกษาและเด็กไทยให้มีคุณภาพ (สุวิมล โพธิ์กลิ่น. 2553 : 90) การจัดการความรู้จึงเป็นเครื่องมือในการดึงศักยภาพที่ซ่อนเร้นออกมาใช้ประโยชน์ในหลายมิติ โดยนำความรู้ที่ฝังลึกในตัวตน (Tacit Knowledge) จากประสบการณ์ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน นำมาสร้างและใช้ความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคลเพื่อสร้างเป็นความรู้หรือนวัตกรรมและจัดเก็บในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้โดยอาศัยช่องทางต่างๆ ที่องค์กรจัดเตรียมไว้เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางาน พัฒนาคนและองค์กร (ฉลาด จันทรสมบัติ. 2553 : 18) เห็นได้จากงานวิจัยของ Chantarasombat (2009 : 392 – 396) พบว่า เมื่อได้ทำการจัดการความรู้ที่เป็นรูปธรรมแล้ว จะได้รูปแบบและเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม องค์กรชุมชนมีระบบกลไกขับเคลื่อนการจัดการความรู้ หนุนเสริมการพัฒนาชุมชน บุคลากรเกิดการเรียนรู้มีความเข้าใจเชื่อมั่น สามารถดำเนินการจัดการความรู้ได้อย่างได้ผล

จากภูมิหลังดังกล่าวข้างต้น จะพบว่า คุณภาพการศึกษายังเป็นปัญหาที่ต้องเร่งปรับปรุงควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาทั้งสองจะเน้นใน 3 ประเด็นหลัก คือเรื่อง 1) คุณภาพ 2) การสร้างโอกาส 3) การมีส่วนร่วม โดยทั้งสามประเด็นมีความสัมพันธ์กับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รวมถึงความจำเป็นในการจัดการความรู้เพราะการจัดการความรู้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และเป็นความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาและพัฒนา รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งถือว่ามีค่าและจำเป็นยิ่งต่อผู้บริหาร

สถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องตระหนักและถือปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จอย่างสูงยิ่งต่อผู้เรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

คำถามการวิจัย

รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ มีรูปแบบเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อศึกษารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โดยมีวัตถุประสงค์รองตามลำดับขั้นของการนำไปสู่วัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

1. เพื่อสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้
2. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้
3. เพื่อประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

1. พื้นที่ที่ศึกษา

1.1 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบกำหนดเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ที่เป็นโรงเรียนแกนนำการจัดการความรู้ และโรงเรียนต้นแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พร้อมทั้งการถอดบทเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนในโครงการประสานงานวิจัยการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และเป็นโรงเรียนที่มีผลงานด้านการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

1.2 ชั้นทดลองรูปแบบ เลือกพื้นที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 1 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยที่นำไปสู่การสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก สำหรับการศึกษาองค์ประกอบรูปแบบฯ ประกอบด้วย

2.1.1 ผู้บริหาร โรงเรียนหรือรองผู้บริหาร โรงเรียน จากโรงเรียนแกนนำการจัดการความรู้ จำนวน 3 โรงเรียน และ จากโรงเรียนกรณีศึกษาเชิงลึกเพื่อถอดบทเรียน จำนวน 1 โรงเรียน

2.1.2 ครูแกนนำการจัดการความรู้ ของโรงเรียนแกนนำการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 และผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการความรู้และมีผลงานที่เกิดจากการใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นตัวขับเคลื่อน โรงเรียนละ 5 คน จำนวน 3 โรงเรียน รวม 15 คน และครูทีมการจัดการความรู้ของโรงเรียนกรณีศึกษาเชิงลึกเพื่อถอดบทเรียนตามที่โรงเรียนกำหนด

2.1.3 ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งทำหน้าที่เป็นวิทยากรในการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาบุคลากรแกนนำผู้จัดการความรู้ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 5 คน

2.2 ผู้ร่วมวิจัย สำหรับขั้นตอนการทดลองรูปแบบ ประกอบด้วย

2.2.1 ผู้บริหาร โรงเรียนหรือรองผู้บริหาร โรงเรียน

2.2.2 ครูทีมการจัดการความรู้ จำนวน 5 คน

2.2.3 กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน

3. ขอบเขตเนื้อหา

เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ซึ่งผู้วิจัยจะพัฒนาขึ้นครอบคลุมกิจกรรมสำคัญในการดำเนินการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่

3.1 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ด้านรูปแบบและปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3 ด้านขั้นตอนการจัดการความรู้สู่การปฏิบัติ

โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) และในขั้นทดลองใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตั้งเคราะห์ตามแนวคิดของ เคมมิส และแม็คแทกการ์ท (Kemmis and McTaggart. 1988) ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การกระทำ/ดำเนินการ 3) การสังเกต 4) การสะท้อน/การทบทวนผล และฉลาด จันทรสมบัติ (ฉลาด จันทรสมบัติ. 2551 : 272) ประกอบด้วย 1) เตรียมชุมชน 2) สร้างแรงจูงใจ/จิตสำนึกการทำงานร่วมกัน และสร้างวิสัยทัศน์ 3) จัดทำแผน/พัฒนาศักยภาพ 4) นำแผนการจัดการความรู้ไปปฏิบัติ 5) ประเมินผลสรุป

4. ระยะเวลา

ระยะเวลาทั้งหมดในการศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 12 เดือน (มกราคม 2553 – ธันวาคม 2553)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ได้แนวคิดมาจาก

1. สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) (สุวัฒน์ เงินฉ่ำ. 2551 : 36) มีแนวคิดการจัดการความรู้ ได้แก่ 1) การพิจารณาวิสัยทัศน์ 2) การสร้างความรู้ 3) การค้นพบ/ค้นหา/คว้า/ระบுகnowledge 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) การจัดเก็บ/จัดระบบ และ 6) การนำเสนอ/กระจาย/เข้าถึง

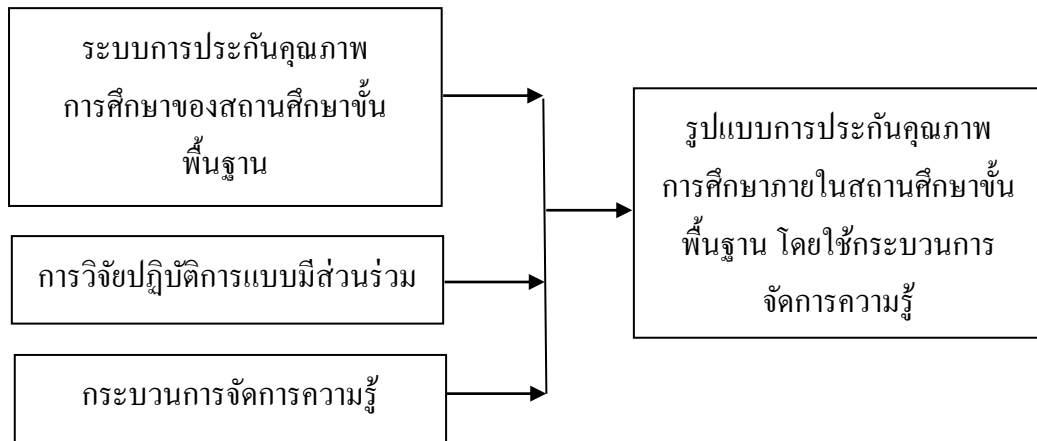
2. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. สพฐ.2550 : 7) มีแนวคิดการดำเนินการจัดการความรู้ ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้

3. การจัดการความรู้ของ โนนากะ (Nonaka) (SECI Model) (สุวัฒน์ เงินฉ่ำ. 2551 :18) มีแนวคิดกระบวนการจัดการความรู้ ดังนี้ 1) การสร้างความรู้ 2) การจัดเก็บความรู้ และ 3) การถ่ายโอนความรู้

4. สุวัฒน์ เงินฉ่ำ. (2551 : 24) มีแนวทางการจัดการความรู้ แบ่งเป็น ระยะ 3 ระยะ 10 ขั้นตอน ดังนี้ ระยะที่ 1) การประเมินโครงสร้างพื้นฐาน มี 2 ขั้นตอน คือ วิเคราะห์โครงสร้างพื้นฐาน ปรับระดับให้สัมพันธ์ ระยะที่ 2) ระบบวิเคราะห์ออกแบบและพัฒนา มี 5

ขั้นตอน คือ ออกแบบโครงสร้างพื้นฐานของการจัดการความรู้ ตรวจสอบทรัพย์สินทาง
 ความรู้และระบบความรู้ที่มีอยู่ ออกแบบทีมการจัดการความรู้ จัดทำพิมพ์เขียวของการจัดการ
 ความรู้ สร้างระบบการจัดการความรู้ ระยะที่ 3) การพัฒนา กระจายและใช้วิธีการที่มุ่งผลสำเร็จ
 จัดการการเปลี่ยนแปลง ระยะที่ 4) การประเมิน ประเมินผลการปฏิบัติ วัดผลตอบแทนการ
 ลงทุน และทบทวนปรับปรุงระบบ
 การจัดการความรู้

5. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ
 ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉลาด จันทรสมบัติ และคณะ. 2550 : 80)
 สามารถสรุปเป็นภาพได้ดังนี้

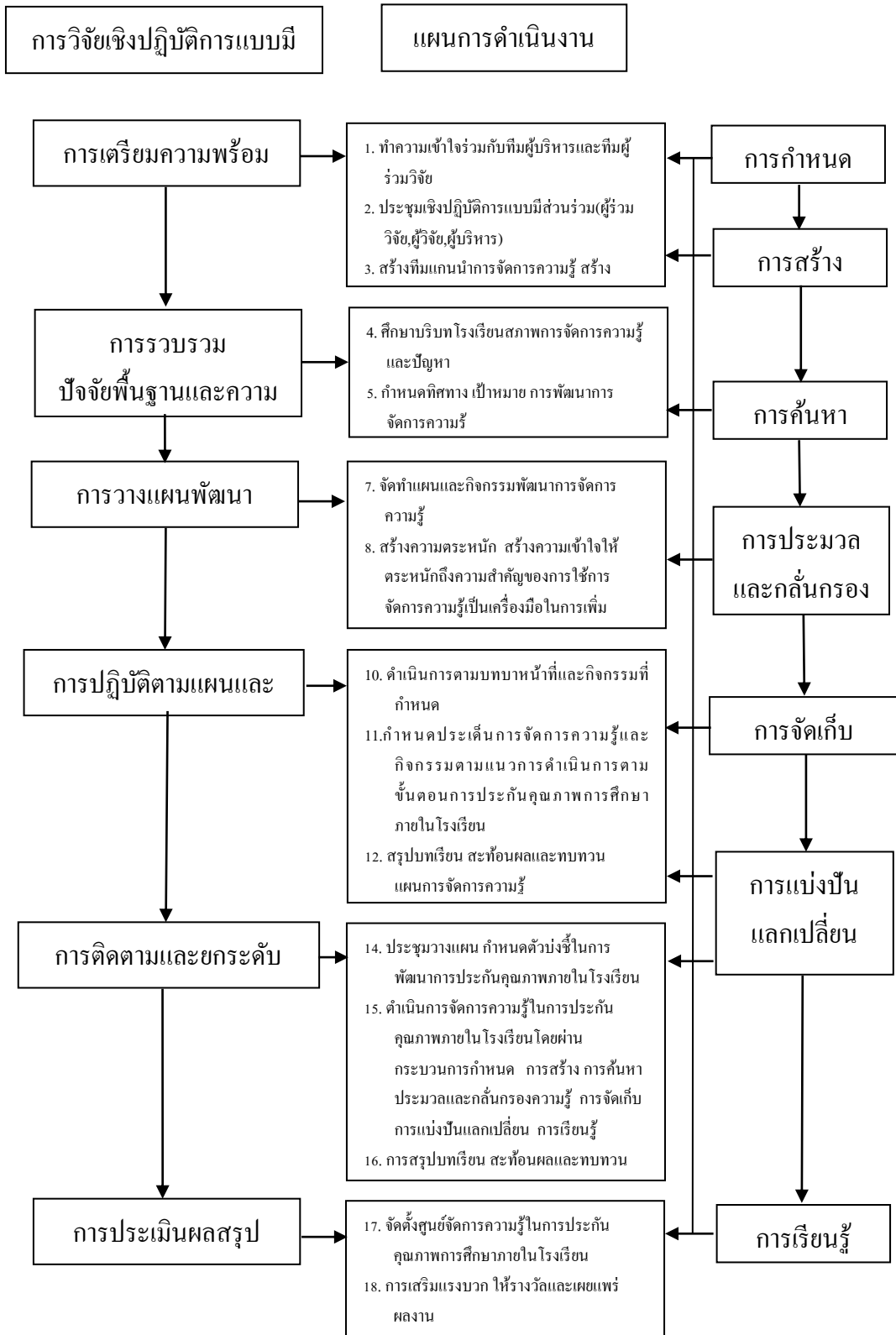

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กิจกรรมสำคัญขององค์กรในการจัดการความรู้						ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม			แผนการดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้
การดำเนินการจัดการความรู้						ขั้นตอนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม			
สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม(สศส.) (สุวัฒน์ เงินถ้ำ ,2551, หน้า 36)	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) (สำนักพัฒนาวิศวกรรมการศึกษา .ศพฐ,2550, หน้า 7)	การจัดการความรู้ของ Nonaka (SECI Model) (สุวัฒน์ เงินถ้ำ,2551, หน้า 18)	แนวทางการจัดการความรู้ของ Tiwana (สุวัฒน์ เงินถ้ำ ,2551, หน้า 24))	การจัดการความรู้เพื่อประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉลาด จันทรมบัติ และคณะ .2550. 6)	การจัดการความรู้ จากการประยุกต์เพื่อนำมาใช้ ในการวิจัยครั้งนี้	วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของ Kemmis and McTaggart (ฉลาด จันทรมบัติ,2551, หน้า1214-217)	วิจัยเชิงปฏิบัติ การแบบมีส่วนร่วม ของ ฉลาด จันทรมบัติ,2551, 272)	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของ ผู้วิจัย	
1.การพิจารณาวิสัยทัศน์ 2.การสร้างความรู้ 3.การค้นพบ/ค้นหา/ระบุความรู้ 4.การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5.การจัดเก็บ/จัดระบบ 6.การนำเสนอ/กระจาย/เข้าถึง	1.การบ่งชี้ความรู้ 2.การสร้างและแสวงหาความรู้ 3.การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5.การเข้าถึงความรู้ 6.การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 7.การเรียนรู้	1.การสร้างความรู้ 2. การจัดเก็บความรู้ 3.การถ่ายโอนความรู้	ระยะที่ 1 การประเมินโครงสร้างพื้นฐาน ระยะที่ 2 ระบบวิเคราะห์ ออกแบบและพัฒนา ระยะที่ 3 การพัฒนา ระยะที่ 4 การประเมิน	1.การสร้างความรู้ 2. การจำแนกความรู้ 3. การจัดเก็บความรู้ 4. การนำความรู้ไปใช้ 5. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 6. การประเมินความรู้	1. การกำหนดความรู้ 2. การสร้างความรู้ 3. การค้นหาความรู้. 4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5. การจัดเก็บความรู้ 6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 7. การเรียนรู้	1. ขั้นตอนวางแผน 2. ขั้นตอนปฏิบัติการ 3. ขั้นตอนสังเกตการณ์ 4. ขั้นตอนสะท้อนการปฏิบัติ	1.เตรียมชุมชน 2. การสร้างแรงจูงใจ/จิตสำนึกการทำงานร่วมกันและสร้างวิสัยทัศน์ 3. จัดทำแผน/พัฒนาศักยภาพ 4. นำแผนการจัดการความรู้ไปปฏิบัติ 5.ประเมินผลสรุป	1. การเตรียมความพร้อม 2. การรวบรวมปัจจัยพื้นฐานและความต้องการ 3. การวางแผนพัฒนา	1.ทำความเข้าใจร่วมกับทีมผู้บริหารและทีมผู้ร่วมวิจัย 2. ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(ผู้ร่วมวิจัย, ผู้วิจัย,ผู้บริหาร) 3. สร้างทีมแกนนำการจัดการความรู้ สร้างแรงจูงใจและจิตสำนึกในการทำงานร่วมกัน 4. ศึกษาบริบทโรงเรียนสภาพการจัดการความรู้และปัญหา 5. กำหนดทิศทาง เป้าหมาย การพัฒนาการจัดการความรู้ 6. สร้างวิสัยทัศน์การจัดการความรู้ในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน 7. จัดทำแผนและกิจกรรมพัฒนาการจัดการความรู้ 8. สร้างความตระหนัก สร้างความเข้าใจให้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 9. กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงาน

กิจกรรมสำคัญขององค์กรในการจัดการความรู้						ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม			แผนการดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้
การดำเนินการจัดการความรู้						ขั้นตอนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม			
สถาบันส่งเสริม การจัดการ ความรู้เพื่อ สังคม(สคส.) (สุวัฒน์ เงินดำ ,2551, หน้า 36)	สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนาระบบ ราชการ (กพร.) (สำนักพัฒนา นวัตกรรมการจัด การศึกษา ,สพฐ,2550, หน้า 7)	การจัดการความรู้ ของ Nonaka (SECI Model) (สุวัฒน์ เงินดำ ,2551, หน้า 18)	แนวทางการ จัดการความรู้ของ Tiwana (สุวัฒน์ เงินดำ ,2551, หน้า 24)	การจัดการความรู้เพื่อ การประกันคุณภาพ การศึกษาของคณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม (ฉลาด จันทรมบัติ ,และคณะ . 2550 . 6)	การจัดการความรู้ จาก การประยุกต์แล้วนำมาใช้ ในการวิจัยครั้งนี้	การแบบมีส่วนร่วม ตามแนวคิด ของ Kemmis and McTaggart (ฉลาด จันทรม บัติ,2551, หน้า214-217)	การแบบมีส่วน ร่วม (ฉลาด จันทรม บัติ,2551, 272)	การวิจัย ปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วม ของ ผู้วิจัย	
								<p>4. การปฏิบัติตาม แผนและ ปรับปรุง</p> <p>5. การติดตาม และยกระดับองค์ ความรู้</p>	<p>10. ดำเนินการตามบทบาทหน้าที่และกิจกรรมที่กำหนด</p> <p>11. กำหนดประเด็นการจัดการความรู้และกิจกรรมตามแนวการดำเนินการตามขั้นตอนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน</p> <p>12. สรุปรายเรียน สะท้อนผลและทบทวนแผนการจัดการความรู้</p> <p>13. ปรับปรุงการดำเนินงานทุกระยะ ระดับบุคคลและระดับโรงเรียน</p> <p>14. ประชุมวางแผน กำหนดตัวบ่งชี้ในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน</p> <p>15. ดำเนินการจัดการความรู้ในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนโดยผ่านกระบวนการกำหนด การสร้าง การค้นหา ประมวลและถักนุ่งองค์ความรู้ การจัดเก็บ การแบ่งปันแลกเปลี่ยน การเรียนรู้</p> <p>16. การสรุปรายเรียน สะท้อนผลและทบทวนแผนการจัดการความรู้</p>

กิจกรรมสำคัญขององค์กรในการจัดการความรู้						ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม			แผนการดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้
การดำเนินการจัดการความรู้						ขั้นตอนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม			
สถาบัน	สำนักงาน	การจัดการความรู้ของ Nonaka (SECI Model) (สุวัฒน์ เงินกล้า, 2551, หน้า 18)	แนวทางการจัดการความรู้ของ Tiwana (สุวัฒน์ เงินกล้า, 2551, หน้า 24)	การจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉลาด จันทร์สมบัติ และคณะ . 2550.6)	การจัดการความรู้จาก การประยุกต์แล้ว นำมาใช้ในการวิจัย ครั้งนี้	การแบบมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (ฉลาด จันทร์สมบัติ, 2551, หน้า 14-217)	การแบบมีส่วนร่วม (ฉลาด จันทร์สมบัติ, 2551, 272)	การวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของ ผู้วิจัย	
ส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) (สุวัฒน์ เงินกล้า, 2551, หน้า 36)	คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) (สำนักพัฒนา นวัตกรรมจัดการศึกษา ,สพฐ, 2550, หน้า 7)								แผนการดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้
								6. การประเมินผลสรุป	17. จัดตั้งศูนย์จัดการความรู้ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน 18. การเสริมแรงบวกให้รางวัลและเผยแพร่ผลงาน 19. ประเมินกระบวนการจัดการความรู้

รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

นิยามศัพท์

1. รูปแบบ (Model) หมายถึง โครงสร้างแบบจำลองของสภาพความจริงที่สร้างขึ้นสำหรับแทนแนวคิด หรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งซึ่งใช้อธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในรูปแบบนั้น
2. การจัดการความรู้ หมายถึง การร่วมกันคิดค้นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรหรือภายนอกองค์กร มาพัฒนาสร้าง จัดระบบ แบ่งปันและเรียนรู้เพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายของการทำงาน การพัฒนาคนและพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กระบวนการในการสร้าง ประมวล เผยแพร่ และใช้ความรู้ เพื่อให้องค์ความรู้ที่มีอยู่สามารถแก้ปัญหา หรือนำไปสู่การพัฒนาสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างมีคุณภาพ ประสพผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
3. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม โดยใช้กระบวนการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษา
4. รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ หมายถึง แบบจำลองแนวคิดที่สร้างจากการศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบและผลการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ 6 ขั้น ได้แก่ การกำหนดความรู้ การสร้างความรู้ การค้นหาความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การจัดเก็บความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้
5. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1
6. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนและรองผู้อำนวยการ โรงเรียนที่เป็นพื้นที่ที่ศึกษา
7. ครู หมายถึง ครูที่ทำการสอนในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่ที่ศึกษา
8. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนที่เป็นพื้นที่ที่ศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โดยบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างวัฒนธรรมการแบ่งปันความรู้ในโรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสร้างความมั่นใจแก่ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม เผยแพร่รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ และรูปแบบยังสามารถสร้างเครือข่ายการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สนใจร่วมกันในการพัฒนาการศึกษาต่อไป